

Rozhovor se sochařem Michalem Gabrielem

Pane Michale Gabrieli, byl jste pozván podílet se na festivalu „Všechnu moc imaginaci! Česká sezóna v Drážďanech“. Festival se koná ve Státních uměleckých sbírkách v Drážďanech. Festival zahajuje cyklus výstav, které se budou věnovat současnému umění z východní Evropy.

Co pro vás znamená účast na Drážďanském festivalu českého umění?

Je to pro mě radost a pocta. A také zajímavá konfrontace soch, které jsem vybral s městským prostorem historických Drážďan.

Co jste do Drážďan poslal? Můžeme poprosit o pár slov k Vašemu dílu? Co by o Vašem díle mohla říct babička vnukovi, když na výstavu přijdou?

V Drážďanech vystavuji sousoší, které jsem nazval Mise. Je složeno z figur, které mají ruce protažené až na zem. Říkám jim Hráči. Je to třináct postav, které se protaženýma rukama opírají o zem. Do Drážďan jsem jich poslal deset. K nim jsem připojil část sousoší Smečka, což jsou kočkovité šelmy. Ne konkrétní druh, jen poznáte, že jde o kočkovitou šelmu. Stejně jako lidské figury jsou archetypem, ponorem do podvědomí. K nim jsem ještě přidal tři koně ze sousoší Jezdec. Zde chybí čtvrtý kůň s jezdcem, který je stále ještě ve slévárně. Vůbec mi nevadilo rozebrat jmenovaná sousoší a projekty. I tato sousoší vznikala tak, že se na první sochu nabalovaly další. Postavil jsem nový příběh, příběh pro Drážďany. Až zpětně zjišťuji, jaký příběh to bude, nemám ho verbalizovaný předem. Velkou roli zde hrají diváci. Víím, že si příběh dokáží dobudovat jinak, než bych si představoval. To mi ale nevádí. Jde mi o tvary soch. O speciální strukturu, která je propojuje a nahrazuje detaily. Všichni rozeznají poměrně realistické siluety. Mají strukturu ze skořápek vnitřního prostoru vlašských ořechů. Strukturovaný povrch se stává projekční plochou, na kterou si lidé promítnou svoji vlastní představu o detailech sochy. Také celek sousoší je projekční plochou. Rozvinu příběh, ale tak, aby si v detailu už lidé projektovali ten svůj.

Co by řekla ona babička: „Už se nám se zas dostala nějaká skupina hrozivých cizinců? Podívej se, jak vypadají!“

Nevím, co řekne babička. Neznám babičky v Drážďanech, a jsem na jejich reakci zvědavý. Babička by vnukovi mohla říct: „Nevím úplně o co jde, ale

příště se tu zastavíme znovu.“ Předtím bylo toto sousoší ve Zlíně. Lidé mi psali, že jsou rádi, když po ránu jejich autobus stojí ve frontě, a oni se mohou znovu dívat. Lidé neměli potřebu sousoší vysvětlovat, ale vraceli se k němu. To je pro mě vůbec nejdůležitější. Není důležité podívat se na sochu a zjistit, co sdělila. Pak by už nebylo potřeba, aby tam dál stála. Od sochy očekávám chuť lidí se k ní vracet.

Kočkovité šelmy, výrazní lidé s rukama na zem, koně. To je dost silná skupina. Nestrašíte trochu publikum v Drážďanech?

Myslím, že vůbec nestraším. Silná skupina je něco jiného než strašidelná. Lidé mají chuť do skupiny vstoupit. Vůbec mi nevadí, když se lidé soch dotýkají nebo na ně děti nasedají. Naopak. Struktura, kterou používám je vytvořena tak, aby patinu sochy spoluvytvářeli lidé, kteří na ni sahají. Místy se lidem podaří části sochy vyleštit. Socha ale je, jak jsem říkal, pokryta strukturou, do které se lidé nedostanou. Struktura vytváří tmavé skvrny, které povrch sjednocují.

V zoologické zahradě v Praze bylo dlouho k vidění vaše sousoší Pasterci gepardů. Dnes už se ale tyto sochy jmenují jinak...

Měním situace i jména. V zoologické zahradě tyto sochy stály v mírném kopci, některé přímo ve výběhu gepardů. Dnes na jiném místě stojí do kruhu a uprostřed je třímetrový ocelový asteroid a sousoší nazývám Vesmírná Odysea. Názvy sousoší měním podle prostoru, kde se nacházejí. Vnímám to jako svého druhu divadlo.

Nově máte v Praze 6 sochu běžce. V místech, kam chodí tisíce lidí běhat, jezdit na kole, na kolečkových bruslích. Tato socha je obrovská, přesto působí sympaticky. Jak takového efektu docílíte?

Socha, o které mluvíte má také strukturu. Ta ale vzniká úplně jinak, než u bronzových soch. Skládám tady na sebe lamely z nerezové oceli. Abych to vzal popořadě, měl bych nejdříve říct, že hodně stavím na materiálu. Bronz používám, protože hodně vydrží. Je schopen vydržet tisíce let. Není důležité, aby socha přetrvala. Je ale důležité, aby v ní člověk cítil, že takovou schopnost má. Bronz je ale zároveň trochu zatížen historií. Špatně se odpoutává od patin a nánosů věků. Někdy je to krásné, někdy je to přítěž. Hledal jsem další materiály, mimo žul a kamene, které jsou také zatížené minulostí. Došel jsem k nerezové oceli. Je možné ji tvarovat jako plech zohýbaný a svařený do polygonů, z nich se dá socha vybudovat. To je ale dost používaná metoda. Pracuji rád s nástroji digitálního sochařství. Polygonové struktury jsou nádherné. Vytvářejí povrch

virtuálních soch. Když se zredukuje počty trojúhelníků, socha se zláme do základních tvarů. To je krásné. Ale od chvíle, kdy se digitální sochařství začalo rozvíjet, udělal to snad každý sochař. Začal jsem čerpat z technologie 3D tisků. Je to podobný způsob vrstvení. Jednotlivé vrstvy ale na sebe nejsou nanášeny. Jsou vyřezané a svařené. Smysl 3D tisků je práce s co nejtenčími vrstvami, aby nebyly vidět vrstevnice. U mě naopak je struktura vrstev motivem sochy. Tyto sochy jsem začal dělat asi před šesti nebo sedmi lety, kdy jsem začal spolupracovat s jednou továrnou. Sochu běžce jsem tvořil dlouho. Nejdříve jsem z hlíny vymodeloval a nascanoval velmi subtilního běžce. Pak přišel covid. Řekl jsem si, že udělám spíše běžícího kosmonauta. Jako kdyby běžel po Marsu, uzavřený do skafandru, do nějaké podivné kombinézy. Byla to moje reakce na situaci, kdy všichni nosili roušky. Na soše jsou takové podivné boule. Nejsou nahodilé, jsou to místa, kde se v digitálním sochařství propadly sítě. Vytvořily se uzly, které jsem tam nechal. Hlavu jsem otevřel do lamel a nechal diváky podívat dovnitř, kde je v helmě obličej.

Jak podle vás může vypadat „Všechna moc imaginaci?“ Kdo má dnes moc?

Otázka moci mě zajímá, protože nás moc obklopuje a provází. Momentálně ale moc provází spíše počítaře než hrdiny, se kterými jsme si moc spojovali ve svých, možná romantických představách. Všechnu moc imaginaci vnímám jako krásné ale nerealizovatelné přání.

Když jste v Karlových Varech dělal pomník Karla IV., což byl nejmocnější člověk Evropy své doby, zabýval jste se mocí?

Vůbec. Zabýval jsem se především hmotou a formou. Ale jsem rád, že jsem soutěž o pomník Karla IV. vyhrál, protože sotva jsem se o tomto císaři a českém králi asi jako čtyřletý dozvěděl, nechtěl jsem být nikým jiným.

Před rokem 1989 Drážďany ležely za železnou oponou, stejně jako tehdejší Československo. Myslíte si, že umění a svoboda jsou příbuzní?

Ani ne příbuzní, umění a svoboda spolu naprosto souvisí. Umění bez svobodného myšlení není možné. Když chcete dělat umění, potřebujete talent. Jako učitel sochařství vídám, že když je i veliký talent nesvobodný, nic z něj není. Člověk se musí osvobodit, aby mohl tvořit.

Říká se „Inter arma silent Musae“ Vzhledem k současné Putinově válce na Ukrajině to nemusí být úplně pravda, že?

Myslím si, že múzy se projevovaly vždycky, i v nejhorsích situacích. Možná umělci nedostávali prostor, aby věci realizovali. Ale kdo je umělec, schopnost imaginace neztrácí. Jedna moje studentka Pavla Nikitina je z Ukrajiny a i když ji vpád Rusů na Ukrajinu silně zasáhl tvořit nepřestala. Naopak a s její prací se budete moci seznámit i v Drážďanech.

Československé umění meziválečného období se vyznačovalo mimořádně imaginativní poetikou. Vnímáte to tak? Je to pro vás inspirace?

Myslím, že jsme na tomto umění vyrostli. Toto umění se učilo na Akademii, když jsem tam studoval. Nehledal jsem ale nikdy vzory, nanejvýš podobnosti s již hotovými díly. Nebráním se tvrzení, že jsem byl ovlivněn, souvislosti jsem nacházel a nacházím, ale to je přirozené.

Do „České sezony“ přispěla řada osobností. Chcete některé z nich poslat vzkaz? Nebo ji před publikem v Drážďanech nějak extra představit?

Navzájem se známe, takže pozdravy patří všem, kdo se účastní.

A Váš vzkaz zdejšímu publiku?

Aby se mých soch nebáli, aby si jich užili.

Rozhovor jsme vedli kousek od Staroměstského náměstí v Praze, v bytě, který zároveň slouží jako ateliér. Do ateliéru se vstupuje přes pavlač. Michal Gabriel zdůrazňuje, že je sice rodilým Pražanem a tvoří z části zde, učí ale hodně let v Brně. Ateliér na větší sochy má v pražské botanické zahradě. V posledních deseti letech má na Prahu jeden a půl dne v týdnu. Jezdí mezi Brnem, Trutnovem a Prahou. Sám sebe vnímá jako někoho, kdo stále krouží, krouží ale kolem Prahy, která je pro něj velmi důležitá.

Komentář autora k dílům vystavených v Drážďanech:

Mise

Bronzové mužské postavy, kočkovité šelmy a koně. Siluety těl pokrytých strukturou krácejí jedním směrem prostorem náměstí. Bronzové vzpomínky podvědomí na bezcílné putování zaslíbenou krajinou. Postavy mužů, prodloužené ruce, koně a šelmy zastavili svůj příběh a bez vysvětlení jej proluli se současností. Sochy na římsách a střechách okolních historických budov

spojené do trvalého monumentálního příběhu navazují na malou bronzovou archetypální skupinu procházející od řeky mezi budovy směrem do středu města.

„Buddha jezdec“ Drážďany 2022

Socha nevyjadřuje příběh z Buddhova života. Buddha je symbolem meditace.

Postava projíždí krajinou napojená na nohy zvířete, které v sobě objevuje. Sžívá se s ním a nechává se unášet. Zhmotněná představa „meditace pohybem“ do bronzové sochy proměňuje své blízké okolí do prostoru, ve kterém se mohou diváci zúčastnit společné jízdy a nechat se tak vyvést z jistoty racionálního světa.

Socha vznikala několik let ve vazbě na ostatní tvorbu. Struktura, kterou je větší část sochy pokrytá je tvořená skořápkami vlašských ořechů. Socha vznikala mezi roky 2017–2021. Vychází z celé řady předchozích soch, u kterých jsou dominantní protažené končetiny.

text: Jan Šícha

